

Korm. Urat bárhol felkeressem, parancsát veendő. Én Korm. Úr irányban, mig élek, változni nem fogok.

Constantinápolyból megérkeztek Tüköry és Kiss Lajos őrnagy, Eberhárd százados és Tolnay hadnagy urak, — Kalmár őrnagy úr az úton Constantinápolyból ide, meghalálozott, — az özvegyét Klapka Tábormok úr 3000 frankkal ellátva vissza küldötte Constantinápolyba.

Marchal Baraguey de Hillier itten a' fürdőket használta, melly idő alatt háromszor meglátogatott; — az olaszokat háládatlan nemzetnek nevezte, — hogy ők (franciák) nem bánják, akár mit tesznek az olaszok jövőre, de az ő segítségekre többé ne számítsanak, — és hogy a magyarok sem akartak semmit sem tenni sat.

Az időm szűke kénytelenít leveletem végezni. Nem tehetné azt Korm. Úr, hogy a fiúkat vagy egy hétre ide küldené hozzám, hogy őket Dandáromnál bemutatthassam, — bizony nagy enyhülés lenne szegény kesergő csapatom vérző szívekre. Tegye meg ezt, Édes Korm. Úr, ha csak lehetséges, vigyázni fogok reájok, mint testvérjeimre, 's egyuttal tapasztalást szereznek magoknak 's megláthatják azon szép csapatot, mellyre szegény hazánk annyira számolt. Fogadják mindnyájan szívem mélyéből ömledező óhajtásim. A siromig hivek

IHASZ

74.

Bex (Svájc) 1859 augusztus 12.

KOSSUTH LAJOS TANÁRKY GYULÁNAK SVÁJCI
UTAZÁSÁRÓL ÉS GONDJAIRÓL.

Sk. levél; O L., N. M., 1848—49-es ír. Fasc. 1359.

Kedves Barátom!

Midőn Julius 22.-kei levelét vettem, annyi gond nyomta fejemet 's annyi levelet kellett írnom jobb sorsra érdemes szerencsétlen légiónk sorsának biztosítása miatt, hogy az eladással fenyegetett sajtóm iránt tett kérdésére el kellett halasztanom a feleletet. Utóbb pedig bús 's bajos elfogultságomban megvallom megfélejtkeztem a dolgról.

Most már tán késő is felelnem. Azonban mégis csak felelek ennyit: hogy ha a vámhivatal általi eladás felment még erkölcsileg is azon kötelességtől, hogy Croskeynek az Amerikából szállítási bért megfizessen, úgy biz én azt mondom, boldoguljon vele a vám hivatal, csak fizesse ki Croskeyt — nem méltó vele bajlódni. Vettem volt 360 dolláron, 's bizon nem hiszem, hogy ha eladnók, 120-nál többet kapnánk érte, ha ugyan kapnánk csak annyit is. Ez esetben tehát nem váltjuk ki. De he a vám hivatal el adja, 's még is én tartoznám Crosskeyt fizetni, akkor biz' inkább ki váltanók, csak-hogy az a baj, hogy ha van Warrant (a miről én kételkedem) 's én nállam van, úgy az könyves ládámban van, melly Isten tudja hol kóborol.

Én azonban azt hiszem, hogy a mit Ön warrantnak vett, az semmi más mint a Crosskey ház első számlája. Az ő hajójukon érkezett volt a sajtó. Kérdeztek, küldjék-e Londonba, vagy hagyják a vám hivatalnál Southamptonban? Azt feletem, hagyják. S hagyták, és sem én nem kértem, sem ők nem küldtek soha Warrantot — nem tartottam a dolgot soha gondra érdemesnek.

Legyen hát kérem szives megtudni, hogy ha eladatik, ment lesek-e a Crosskey ház irányában minden kötelezettségtől, — ha igen hadd adják el; — de ha nem, s még nem késő, úgy kérje meg Pulszkynét, adjon letett szegénységünkből annyit, mennyi a kiváltásra kell. — Küldje el Crosskeynek 's váltassa ki, egyszersmind kérde meg, magára vállalja-e az eladást? — mert nincs helyem a lomra — hiszen olyan vagyok mint a vándor madár, nincs csak lakom is a föld hátán. — Ha nem vállalják el Crosskeyék az eladást (limito: a költség, mellyet fizetünk) úgy készen tartsák tárukban, mig vissza megyek Angliába.

Mi Genfből Chamonixba mentünk. Onnan a Tête Noire-on át jöttünk a Rhone völgyébe Martignyba s onnan fel vánczorgánk a Sz. Bernardi Hospiceba. — Mig járánk kelénk a fáradság itt ott egy kis fejszédítő 's láb sikamlító kalandozás, 's a panorámakint szemünk előtt el el vonulató oriai természet preczre elfelejteté velem Ön magamat 's magammal a hazafi bánatát: — de a kalandozás nagyon költséges, azért a budget egyensúlyozása végett megállapodtunk Bexben (Rhone völgy St. Maurice s a Genfi tó közt), hol a vidék szép 's a „Pensio“ jó és olcsó (4¹/₂ frankot fizetünk naponta személyenkint lakás, reggeli, ebéd 's esteliért) — hajh! de a megállapodás visza viszi a gondolatot a csalódott nagy reményekre és „post equitem sedet atra cura“ — hiában! olly szépek voltak kilátásaink, olly biztos az eredmény 's olly magas a bukás, hogy nem tudok nyugasztalódni.

Szeretném az utazást hogy magamat önfeledésbe ringassam — de szegény az Eclésia s reménytelen a jövő. — Azért gazdálkodni kell: — Tehát nem teszünk több mulatságos utat, hanem részint itt, részint Clarensben (a Nouvelle Heloise színhelyén) vagy Chillon (Byron 's Prisoner of Chillon) szomszédjában megülünk Augusztus végig — s aztán szégyen pirúlt arczal visza Angliába.

Köszöntse szivesen Pulszkyékat — mondja köszönetemet szülei gondjaikért szegény lányom irányában. — A jó Pulszkyné ajánlatát háza iránt nem lehet elfogadnunk — mert cselédünk nincs, az egy cseléd kit ott hagyott, nem volna képes főzni is, kiszolgálni is, a házat is rendben tartani, azt pedig teljességgel el nem fogadhatnám, hogy több cselédektől fossza meg magát. — Tehát igen igen köszönjük, de practice véve a körülményeket nem lehet elfogadnunk. N'en parlons plus.

Hanem azt ugyan megköszönnénk, ha alkalom akadtával tudakozódhatna valami jó Lodging House forma accomodatióról — kivált Londonon kívül. de közel, vasut vagy omnibus érelmében — hol 2—3 hétre meghúzhatnók magunkat, elvisélhető árért, mig há-

zat találunk 's butorozhatjuk 's meg szólhatjuk. — Mert hiában! ezek olly dolgok, miket az embernek magának kell tenni.

Fogadjja szives üdvözlétemet, barátja

KOSSUTH

Boritéken: Jules Tanárky, Sea Cliff, Ventnor, Isle of Wight, England.

75.

Ventnor (Isle of Wight), 1859 aug. 18.

PULSZKY FERENC KOSSUTHNAK AZ ANGOL KÖZVÉLEMÉNY
ITÉLETÉRŐL SZEREPÉT ILLETŐLEG A HÁBORÚBAN.

Sk. levél O. L., N. M., Kossuth-ir.

A' kormányzónak,

Miután visszajövedeled közelget, szükséges hogy ismerd az angol közönség nézeteit személyed iránt 's azon szerep iránt, melyet az utolsó crisisben játszottál. A' Villafrancai béke hírére az egész világ kikelt a császár ellen, azonban senki sem vetette a Te szemre, hogy vele szövetkeztél. Blind ugyan irt egy cikket az Advertiserbe, mellyben ő, a' vak, sajnálja rövidlátásodat, egyébiránt semmi angolra nem akadtam, a' ki eljárásodat rosszalta volna. Azólta a nemzet még egyszer keresztül ment az invasióális félelmen, 's akkor a Császár még inkább népszerűtlen volt itten, de még akkor is nem találkozott senki, a ki rólad csak egy rosz szót is mondott mind a' mellett, hogy épen akkor mind a Constitutionel mind a Patrie két oszlopos dicsérettel elhalmozott. Azólta megint meg változott a közvélemény, a' herczegségek sorsa, melly az angol népet igen érdekli, úgy látszik hogy jobbra fordul, 's miután tegnap az általános, teljes és kivétel nélküli Amnestia hire megjött, nem is kételkedem, hogy ismét népszerűvé lesz Napoleon. — Nincs tehát miért pirulnod kellene, hazánk javát elő akartad mozdítani becsületes és biztos módon, kezdetben nagy sikerrel, de jelenleg hiába, ámbár hazánk is nyert az által, hogy a Császár és a Szárd kormány Tégedet mint Statusférfit elismertek. Mind ezen előkészület, mind ezen értekezletek, szervezés és diplomacia nem maradnak meddően; nem adok a' mostani állapotoknak két évet 's ismét lesz francia-osztrák háború 's akkor aztán csakugyan nem lesz semmi fennakadás. A Szárd és most az amnestia után a Francia kormány systema is örökös ellentétet képeznek az osztrák rendszer ellen, melly az események logicája szerint mulhatatlanul új összeütközésekre vezet. Én azért „nem mondok le a' világról, mézet lehet itten szedni sok virágról.“ Közelget a' mi felszabadulásunk órája is, 's ugyan azért nem úgy kell visszajönnöd az angol közönség elébe, mintha megverték volna, de úgy mint annak a' ki, habár nem volt alkalma a' megütközésre, még is meg tette az előleges készüléteket a' harcra 's győzelemre. „Sursum Corda!“ jó szolgálatot tettél a hazának 's a szabadság ügyének. Mit mond Mazzini, azt nem tudom, 's avval nem gondolok, most az olasz események eléggé megmutatták, hogy